

צער בעלי חיים

מערכי שיעור
ודפי עבודה

בהוצאת 'מכון התורה והארץ'

לכיתות א'-ג'

ולכיתות ד'-ו'

מערך שיעור צער בעלי חיים

לכיתות א'-ג'

א. פתיחה - כחמש דקות

המורה מציגה לתלמידים 3 חפצים: חגורה או ארנק מעור, אבן ומלכודת עכברים. המורה שואלת את התלמידים: "מי יכול לנחש מה נושא השיעור לפי החפצים?". לאחר שהתלמידים עונים תשובות שונות, המורה רושמת על הלוח את המילים "צער בעלי חיים" ושואלת שוב את התלמידים מה המשמעות של המילים "צער בעלי חיים" ומה הקשר לחפצים שהיא הביאה.

ב. דיון

מבקשים מהילדים להביע את דעתם בנוגע לכל חפץ: האם הפעולה שהוא מייצג נכללת במושג צער בעלי חיים או לא. על כל תלמיד לנמק את דעתו.

ג. לימוד

עכשיו נלמד מה דעת התורה. המורה תכתוב על הלוח ציטוטים מתוך הספר "על בשר ומוסר" בהוצאת מכון התורה והארץ:

- "מותר להשתמש בבעלי החיים לצורך האדם"
- "אין לגרום צער שלא לצורך לכל בעלי החיים שבעולם"

אנחנו רואים שמותר להשתמש בבעלי חיים ושאסור לגרום להם צער, אבל יש פה תוספת של שתי מילים, מה הן? מה באו המילים "שלא לצורך" להוסיף לנו? הסבר: לפעמים יש לאדם צורך להשתמש בבעל חיים על אף שנגרם לו צער מכך. מי יכול לתת דוגמה למקרים שיש בהם צורך לצער בעל חיים? סיכום ההלכה: אסור לאדם לצער את בעל החיים ולהציק לו סתם בלי סיבה. עכשיו נלמד עוד הלכה:

- "אין איסור צער בעלי חיים במקרה שבעל החיים מזיק לאדם או מפריע לו, כגון נחשים, זבובים, יתושים..."

המורה תסביר את ההלכה שכתבה על הלוח. וייערך עוד דיון: לאחר הפגמת ההלכות האם צדקו הילדים בשפיטה הראשונה שלהם את הפעולות המתוארות באמצעות החפצים.

מהו צֵעַר בַּעֲלֵי חַיִּים?

דף עבודה

הוראות:

לפניכם מתארות פעולות שונות. עליכם להבחין בין הפעולות האסורות, שגורמות "צער בעלי חיים", לבין הפעולות שמותר לבצע אותן לתועלת האדם. ליד כל פעולה מצין מספר שמופיע באיור. את המספרים הקשורים לצער בעלי חיים עליכם לצבוע בכחול, ואת המספרים שאינם קשורים לצער בעלי חיים עליכם לצבוע באדום.

5	18	8	22	11	2
16	28	1	23	14	30
29	15	9	13	6	24
17	27	21	3	10	7
25	19	20	26	4	12

1. לרכב על אוסו.
2. לדרוך על שירת נמלים בפרק.
3. להרג נחש.
4. לחסם את הפה של כלב מסכן.
5. למשוך לחתול בזנב.
6. להכות כלב שאינו אוכל באפן מנומס.
7. לזרק אבנים על צפורים עפות כדי שתפלנה.
8. לחלב פרה.
9. לדוג דגים.
10. לגדל כלב בבית.
11. לבעט בכלב.
12. להחזיר את הארנב לכלוב בזריקה.
13. לפזר רעל ברחוב כדי שהחיות יאכלו וימותו.
14. לתלש ללטאה את הזנב.
15. לרכב על גמל במדבר.
16. לפגוע בכנף של צפור ברחוב כדי שלא תוכל לעוף.
17. להרביץ לחמור שקרס מעיפות.
18. לתלש נוצות לתפי.
19. להפוך צב על השריון שלו.
20. להעביר דברים ממקום למקום על חמור.
21. לרסס על יתושים בבית.
22. להוציא את הדג לכמה דקות מהאקווריום ואז להחזיר אותו.
23. לשפך מים על קן נמלים בטבע.
24. ללכד כלב מסכן.
25. לתלש לפרפר את הכנפיים.
26. להעמיס על חמור מטען כבד יותר מהמשקל שביכולתו לשאת.
27. לזרק אבן על חתול.
28. לדרוך על מקק בבית.
29. לזרק צב רגיל לים.
30. לא להאכיל דג שבאקווריום במשך שבוע.

מערך שיעור צער בעלי חיים

לכיתות ד'-ו'

א. פתיחה - כחמש דקות עד שבע דקות

המורה מניחה על השולחן: דרבוקה בעלת יריעה מעור, כובע צמר, ארנק מעור ותרסיס נגד מקקים.

המורה אומרת: "הנחתי פה כמה פריטים. מה הקשר ביניהם?".
לאחר כשתיים-שלוש דקות המורה תיתן רמז ותאמר שהחפצים קשורים לבעלי חיים.
נקשיב לתשובות התלמידים.

המורה אומרת: "אכן, יש לפנינו חפצים שנוצרו מבעלי חיים או שנועדו להרוג ולהרחיק בעלי חיים.

האם פעולות אלו מותרות? האם אין פה בעיה של צער בעלי חיים?".
נקשיב לילדים.

"מה זה צער בעלי חיים?"

תשובות הילדים.

ב. גוף השיעור - כעשרים וחמש דקות

עכשיו נלמד מה דעת התורה!
ניקח כמה רצועות בריסטול.

על הראשונה נכתוב את ההלכה הראשונה:

"אין לגרום צער שלא לצורך לכל בעלי החיים שבעולם."

אנחנו רואים שאסור לגרום צער לבעלי חיים. אבל יש פה תוספת של שתי מילים,
מה הן? מה באו המילים "שלא לצורך" להוסיף לנו?
כלומר, לפעמים יש לאדם צורך להשתמש בבעל חיים על אף שכתוצאה נגרם לו צער.

על הרצועה השנייה נכתוב:

"מותר להשתמש בבעלי חיים לצורך האדם."

מה נקרא צורך?

את הרצועה השלישית נדביק בהמשך לרצועה השנייה ונכתוב עליה:
"בכלל שימוש זה: שימוש לצורך עשיית מלאכות, שימוש בחלב שהם מייצרים,
בבשרם ובעורם".

האם בשביל כל צורך שיש לאדם מותר להשתמש בבעלי חיים?

על הרצועה הרביעית נכתוב:

" 'צורך' הוא רק מה שרגיל או מקובל בציבור".

המורה אומרת: "אז עכשיו אני רוצה לשאול אתכם - מה דעתכם?
אני רוצה לקשט את הסלון שלי בנוצות גדולות של טווס. מקובל לעשות זאת, אז החלטתי
ללכת לפינת החי שבשכונה שלי ולבקש רשות לתלוש נוצות מהטווסים שם. האם אפשר?"

על הרצועה החמישית נכתוב:

"אף שפעולות שנעשות לצורך האדם הותרו, אין לעשות פעולות שהן אכזריות".

ג. לימוד

למדנו מהו צער בעלי חיים:

1. אסור לאדם לצער בעל חיים או להציק לו סתם בלי סיבה.
2. מותר להשתמש בבעלי חיים לצורך האדם.
3. 'צורך' הוא פעולה שמקובלת ורגילה בציבור.
4. גם לשם צורך אסור להשתמש בבעלי חיים בצורה אכזרית.

"ספר חסידים" מוסיף ומחדד:

"כל מעשה שאדם גורם צער לחברו נעגש ואף אם יעשה צער על חנם לבהמה כגון שמשים
עליה משאוי יותר מאשר יכולה לשאת ואינה יכולה ללכת ומכה אותה עתיד ליתן את הדין...
כתוב 'ונתן לך רחמים ורחמך' רבן גמליאל אומר, הרי הוא אומר ונתן לך רחמים ורחמך הרי
סימן זה מסור בידך כל זמן שאתה רחמן ירחמו עליך".
כלומר: כל אדם שגורם צער לחברו או לבעל חיים נעגש, ויש בשמים מידה כנגד מידה - אם
תרחם על אחרים, אז ה' ירחם עליך.

נחזור למוצגים.

נעבור על כל מוצג ונשאל האם יש בעיה בייצור שלו או בשימושו ומדוע.

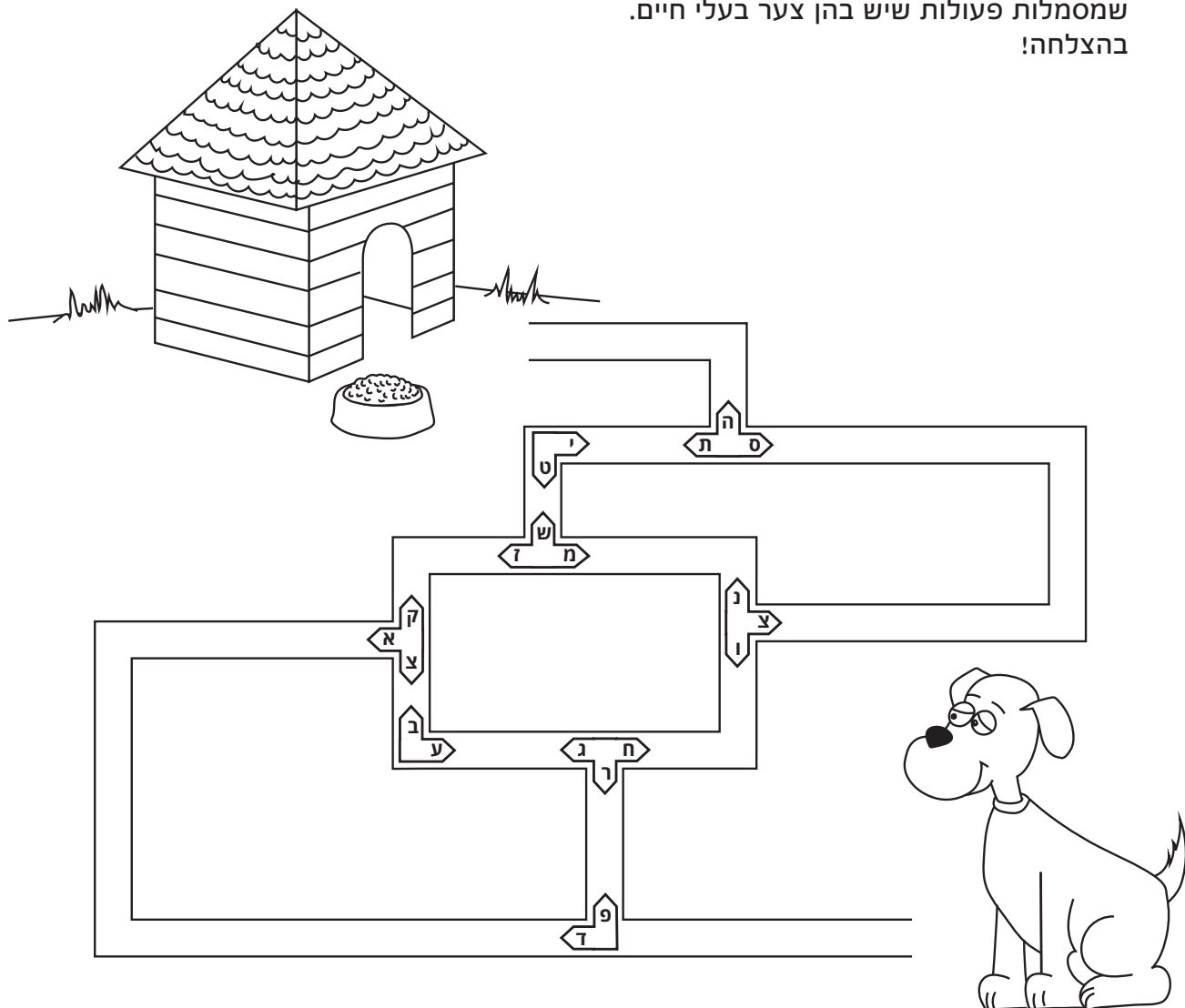

מהו צער בעלי חיים?

עזרו לכלב להגיע אל המלונה.

לפניכם פעולות שונות שנעשות בבעלי החיים, בכל פעולה יש אות מודגשת. אות זו נמצאת על אחד השלטים במסלול. עליכם להוביל את הכלב למלונה, אך אסור לכלב לדרוך על אותיות שמסמלות פעולות שיש בהן צער בעלי חיים. בהצלחה!

11. להשתמש בכלב נחיה.	1. ללכוד עכברים.
12. להצליף בסוס בכל הכוח כדי שידהר מהר.	2. להרוג פרה חולה כדי שלא תדביק את שאר העדר.
13. לתת לכלב מאכל שמזיק לו.	3. לשחוט עוף בשביל לאכלו.
14. לדוג דגים למטרת הנאה.	4. לתלוש צמר מכבשה חיה.
15. לא להאכיל אוגר במשך שבוע.	5. לחרוש באדמה קשה בעזרת חמור קטן.
16. לזרוק צב רגיל למים.	6. להרוס קן נמלים שנמצא בגינה.
17. לתלוש לזבוב את הכנפיים.	7. להרוג נחש מסוכן.
18. לקחת ביצים של תרנגולת כדי לאכלן.	8. להכות חמור שקרס מעייפות.
19. לתלוש נוצה יפה מטווס בפינת החי כדי לתת לאימא.	9. להעמיס על סוס משא הכבד משהוא מסוגל לשאת.
20. לצוד ציפורים בחץ וקשת.	10. לזרוק אבן על חתול.